

4. Učební osnovy

4.1.1. Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace Vzdělávací obor: Český jazyk a literatura

Charakteristika vyučovacího předmětu **Český jazyk**

1. Obsahové vymezení vyučovacího předmětu:

Obsahem vyučovacího předmětu Český jazyk je naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura stanovených Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání a související očekávané výstupy průřezových témat.

Český jazyk má mezi vyučovacími předměty stěžejní postavení.

Dovednosti, které si v jeho rámci žáci osvojují, jsou důležité nejen pro vzdělávání v rámci oblasti Jazyk a jazyková komunikace, ale umožňují získávání poznatků ve všech dalších oborech, jsou důležité pro každodenní praxi žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Vyučovací předmět Český jazyk je úzce spjat s ostatními vyučovacími předměty.

Vzdělávací obsah má v osnovách ZŠ a ZŠ LMP komplexní charakter, člení se do tří složek:

- Jazyková výchova
- Literární výchova
- Komunikační a slohová výchova

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

1.stupeň

Na 1. stupni je prvořadým cílem vytvořit žákům vzdělávací nástroje – čtení a psaní. Důraz se klade na čtení s porozuměním. Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti vede žáka k rozvoji již získaných komunikačních dovedností, k obohacování slovní zásoby a seznamování se se spisovnou podobou českého jazyka, především hravou formou.

Celým 1.stupněm se do všech ročníků, v předmětu český jazyk, prolínají **komunikativní dovednosti**.

Přístupuje se individuálně ke každému žákovi s ohledem na jeho schopnosti a dovednosti. Podle jednotlivých forem postižení jednotlivých žáků obsahují komunikativní dovednosti:

- dechová, fonační a artikulační cvičení /žáci s řečovými obtížemi/,
- speciální výcvik čtení /žáci s SVPU, poruchami jednotl. analyzátorů, autismem/,
- grafomotorická cvičení, speciální výcvik psaní /žáci s SVPU, DMO/,
- výuka psaní při jednotlivých tělesných a zrakových vadách,
- komunikační a sociální trénink /žáci s PAS/.

PC ve třídách je využíváno jako kompenzační pomůcka pro žáky, kteří:

- nejsou schopni komunikace,
- nejsou schopni psát rukou ani s běžnými pomůckami či ortézami,
- si nemohou osvojit učení obvyklým způsobem a mohou si své postižení kompenzovat pomocí PC.

2. stupeň

Na 2. stupni je hlavním cílem zdokonalování srozumitelného vyjadřování, vést žáky k logickému myšlení, prohlubovat jejich obecné intelektové dovednosti. Předmět směřuje k tomu, aby žáci byli schopni vnímat umělecká díla a získávat vztah k umění. Literární učivo se zde již stává nástrojem tvořivé interpretace a produkce vlastních textů. Žáci se učí vybírat vhodné jazykové prostředky.

Ke způsobům naplňování cílů předmětu patří návštěvy knihoven, práce s knihou a práce s texty na internetu. Důraz je kladen na rozvoj komunikačních dovedností, tomu je podřízena i výuka gramatiky. Žáci se učí komunikovat vlastním prožitkem.

2. Časové a organizační vymezení předmětu:

Vyučovací předmět Český jazyk je vyučován ve všech ročnících 1. i 2. stupně ZŠ a ZŠ LMP s pevně stanovenou časovou dotací:

1. stupeň

<u>ZŠ - ročník</u>	<u>počet hodin</u>	<u>ZŠ - LMP - ročník</u>	<u>počet hodin</u>
1. ročník –	9 hodin	1. ročník -	6 hodin

2.ročník –	9 hodin	2.ročník -	7 hodin
3.ročník –	9 hodin	3.ročník -	10 hodin
4.ročník –	9 hodin	4.ročník -	9 hodin
5.ročník –	8 hodin	5.ročník -	8 hodin
celkem –	43 hodin		40 hodin

2. stupeň

<u>ZŠ – ročník</u>	<u>počet hodin</u>	<u>ZŠ - LMP – ročník</u>	<u>počet hodin</u>
6.ročník -	4 hodiny	6.ročník -	4 hodiny
7.ročník -	4 hodiny	7.ročník -	5 hodin
8.ročník -	4 hodiny	8.ročník -	5 hodin
9.ročník -	4 hodin	9.ročník -	6 hodin
celkem -	16 hodin		20 hodin

Výuka probíhá v kmenových třídách, na 2. stupni také v počítačové učebně a v muzikoterapeutické místnosti, v letních měsících jsou využívány terasy školy.

Na 1. stupni bude využito 8 disponibilních hodin, protože výuka českého jazyka slouží k rozvoji komunikace a grafomotoriky. Na 2. st. bude využito 1 disponibilní hodiny k zmírnění přechodu žáků k náročnějším požadavkům předmětu na 2. stupni.

3. Výchovné a vzdělávací strategie rozvíjející kompetence žáků:

Kompetence k učení

Učitel :

- motivuje žáky ke kooperativnímu učení
- rozvíjí u žáků dovednosti potřebné k osvojování učiva
- předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech
- vede žáky k systematickému vedení a ukládání informací

- vede žáky k aplikaci naučených pravidel českého pravopisu a jejich vzájemnému propojování
- seznamuje žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem
- naučí žáky pracovat s textem, dělat výpisky a referáty

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- vede žáky k tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy
- vede žáky k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení
- zadává problémové úkoly, a tak rozvíjí jejich tvořivost a kreativnost
- učí žáky pracovat s chybou /příležitost k ukázání cesty ke správnému řešení/

Kompetence komunikativní

Učitel:

- nabízí žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů
- pomocí literárního, gramatického učiva i slohového výcviku rozšiřuje slovní zásobu žáků
- zajímá se o názory, náměty a zkušenosti žáků
- vede žáky ke správné stavbě větných celků
- vede žáky ke správné formulaci věcných otázek
- umožňuje žákům, aby si vzájemně sdělovali své pocity
- zapojuje co nejvíce žáků do publikační činnosti (školní časopis)

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- vytváří příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat ve dvojicích, v malých skupinkách i v rámci celé třídy
- vede žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc

- umožňuje žákům reflexi dosažených úspěchů i neúspěchů

Kompetence občanské

Učitel:

- seznamuje žáky s naším slovesným dědictvím a vysvětluje jim jeho význam
- podporuje v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby
- učí žáky formulovat vlastní názory, směřuje žáky ke správnému rozhodování v krizových situacích
- vede žáky k tomu, aby se nebáli vystoupit na veřejnosti a předvedli své komunikativní, recitační a herecké schopnosti

Kompetence pracovní

Učitel:

- vede žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní
- sleduje dílčí úspěšnost jednotlivých žáků, dovede ocenit jejich pokrok
- učitel umožňuje diferencované výkony podle individuálních schopností žáků, podle druhu postižení
- studijní materiály a zdroje / i kompenzační pomůcky / zpřístupňuje ve výuce žákům v dostatečném počtu
- učitel se zajímá o to, jak žákům vyhovuje jeho způsob výuky
- umožňuje žákům prezentovat výsledky jejich práce / výstupní hodnocení, sebehodnocení, dále výstavy, soutěže, publikování – časopisy, almanachy /

4. Průřezová témata

Ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují tématiké okruhy průřezových témat:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech / jen 2. stupeň/
- Multikulturní výchova
- Mediální výchova

1. Osobnostní a sociální výchova /OSV/

OSV má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka, prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace, rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti.

Tematické okruhy průřezového tématu

1. Osobnostní rozvoj:

- rozvoj schopností poznávání
- sebepoznání a sebepojetí
- psychohygienu / jen 1. st./
- kreativita

2. Sociální rozvoj:

- poznávání lidí / jen 2. st./
- mezilidské vztahy
- komunikace
- kooperace a kompetice

3. Morální rozvoj:

- řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- hodnoty, postoje, praktická etika

2. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech /VMEGS/

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Rozvíjí vědomí evropské identity, při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života

v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Český jazyk je nejen nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací a prezentace postojů a názorů, ale má také významnou propedeutickou funkci při osvojování dalších jazyků, které jsou klíčem k bezprostřednímu dorozumění a poznávání kultury jiných národů.

Tematické okruhy průřezového tématu

1. Evropa a svět nás zajímá

3. Multikulturní výchova /MkV/

Umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Žáci si uvědomují svou kulturní identitu, rozvíjejí si smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci. Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů /žák-žák, žák-učitel, škola-rodina,.../ a zejména vzájemné tolerance.

Tematické okruhy průřezového tématu

1. Kulturní diference: /1.st./

- jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti
- poznávání vlastního kulturního zakotvení

2. Lidské vztahy: /1.st./

- mezilidské vztahy a vzájemná spolupráce
- základní morální normy
- empatie

3. Multikulturalita /2. st./

4. Mediální výchova /MV/

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti, nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii.

Propojení se vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, různých typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Osvojení základních pravidel komunikace, dialogu a argumentace.

1. Tematické okruhy receptivních činností:

- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
- vnímání autora mediálních sdělení
- fungování a vliv médií ve společnosti /jen 1.st./
- kritické čtení a vnímání med. sdělení /jen 2.st./

2. Tematické okruhy produktivních činností:

- tvorba mediálního sdělení /zprávy a oznámení ze života školy pro školní časopis, příležitostně pro opublikování v denním tisku, pro internetové médium/
- práce v realizačním týmu /práce v redakční radě školního časopisu „Dětský sen“/

V učivu, zařazeném k naplňování očekávaných výstupů, vyučující respektují individuální možnosti žáků, vycházejí z jejich diagnóz, snaží se o dosažení co nejvyšší možné úrovně znalostí, dovedností a návyků.

K rozvoji slovní zásoby, ke zdokonalování písemného projevu, k posilování sebevědomí žáků přispěje na 2. stupni projektové vyučování, při kterém budou uplatněny následující mezipředmětové vztahy : Čj, Vv, Hv, Dv, Kd, Pč.

Projekt se uskuteční pod názvem: „**Den plný pohádek** “. Každoročně se budou obměňovat druhy pohádek a jejich témata. Děti pohádky vytvoří /almanach/, vystoupí před spolužáky a rodiči.